

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Ing. arch. M. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7, o ochraně proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. 5. 2013. č. j. 9 A 28/2012 – 68,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou podanou k Městskému soudu v Praze se žalobce domáhá ochrany před nečinností žalovaného správního orgánu poté, co bylo rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 12. 2010, č. j. 7 Ca 301/2007 - 218, zrušeno rozhodnutí ministra vnitra ze dne 30. 7. 2007, č. j. VS-161/RK/3-2007, a věc byla ministerstvu vrácena k dalšímu řízení. Současně požádal městský soud o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[2] Městský soud přípisem ze dne 14. 3. 2012, č. j. 9 A 28/2012 - 3, vyzval žalobce k osvědčení a prokázání osobních, rodinných, výdělkových a majetkových poměrů, na které žalobce reagoval dne 30. 3. 2012 předložením vyplněného formuláře Prohlášení o

osobních, majetkových a výtěžkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a kopií daňového přiznání za rok 2010. Městský soud následně žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce usnesením ze dne 18. 4. 2012, č. j. 9 A 28/2012 - 14, zamítl. Kasační stížnost proti citovanému usnesení Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 29. 8. 2012, č. j. 8 Ans 6/2012 - 28, zamítl. Přípisem ze dne 26. 9. 2012 žalobce podal k Městskému soudu v Praze novou žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků. K ní doložil čestné prohlášením k současné finanční situaci a požádal i o ustanovení právního zástupce.

[3] Městský soud proto o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce rozhodl znovu, a to nyní napadeným usnesením ze dne 16. 5. 2013, č. j. 9 A 28/2012 - 68. Dospěl k závěru, že u žalobce nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, neboť v období od června 2012 do dubna 2013 měl čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23.000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit soudní poplatek za žalobu ve výši 2.000 Kč. Uvedený pravidelný měsíční příjem mu rovněž umožňoval vytvořit si rezervu na jeho úhradu. Neučinil-li tak, nemůže se následně dovolávat toho, že se mu odpadnutím příjmu ve výši 11.000 Kč měsíčně plynoucím mu od České provincie Tovaryšstva Ježíšova od května 2013 zásadně zhoršila finanční situace. Hodlá-li žalobce bránit svá tvrzená práva soudní cestou, lze na něm i z těchto důvodů právem požadovat, aby si k tomu potřebné prostředky zajistil výkonem pracovní činnosti.

[4] Městský soud tak uzavřel, že žalobce dle jeho názoru nesplňuje zákonné předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků a jeho žádost proto zamítl. Protože u žalobce dle městského soudu nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nemohly být splněny ani podmínky pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Proto městský soud druhým výrokem citovaného usnesení zamítl i návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení před soudem.

II. Kasační stížnost

[5] Žalobce (dále též „stěžovatel“) napadl v záhlaví označené usnesení městského soudu, kterým nebylo vyhověno jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, kasační stížností. Namítal, že citovaným usnesením byla porušena jeho lidská práva, právní tradice, zvyklosti a základní procesní zásady. Městský soud v Praze podle jeho názoru ignoroval jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků podané v této věci a v dalších 13 věcech, čímž porušil zákon i práva garantovaná Ústavou a mezinárodními smlouvami. Současně požádal Nejvyšší správní soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[6] Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nebylo vyžádáno, neboť se jedná o věc týkající se výlučně a osobně stěžovatele.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

pokračování

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas a směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné. Poté přezkoumal napadené usnesení městského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil přitom, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Nejvyšší správní soud na úvod poznamenává, že netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77; všechna zde citovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu dostupná na www.nssoud.cz).

[10] Zdejší soud se však zabýval žádostí stěžovatele o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Dle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. *může být navrhovatel, u něhož jsou dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, ustanoven zástupce, jímž může být i advokát.* Z důvodu zamezení řetězení problému zdejší soud neposuzoval, zda jsou u stěžovatele dány předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, ale zabýval se pouze hodnocením, zda je ustanovení zástupce nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele v nynějším řízení. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není. Kasační stížnost splnila v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatel považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. V dané věci navíc jde o hodnocení otázky, zda jsou či nejsou příjmy stěžovatele dostatečné pro osvobození od soudních poplatků, tedy z podstaty věci nikoli o složitou právní otázku, ale o otázku skutkovou. Všechny tyto důvody svědčí pro závěr, že v nynějším řízení není zástupce nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv, proto mu zdejší soud neustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[11] Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje jedinou námitku, že městský soud ignoroval jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, jakož i jeho návrh na ustanovení advokáta. Usnesení městského soudu proto napadá v celém rozsahu. Namítané pochybení lze podle Nejvyššího správního soudu podřadit pod kasační důvod uvedený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[12] Nejvyšší správní soud považuje za vhodné nejprve v obecné rovině uvést, že osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle ustanovení § 36 odst. 3

s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků.

[13] Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že *„povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“* (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 - 81). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 - 91).

[14] V projednávané věci je přitom nepochybné, že městský soud žádost stěžovatele reflektoval, neboť právě na základě této žádosti vyzval stěžovatele k prokázání jeho osobních, majetkových, rodinných a výdělkových poměrů.

[15] Při posouzení žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků vycházel městský soud z čestného prohlášení ze dne 24. 1. 2013, v němž stěžovatel sám uvádí, že mu od října 2012 plynou příjmy ze zaměstnání, přičemž jeho čistý měsíční příjem z tohoto zdroje se pohybuje okolo 12.000 Kč. Dále je z něj patrné, že stěžovatel vykonával technický dozor investora na stavbě a za výkon této činnosti pobíral měsíční příjem 11.000 Kč.

[16] Na základě shora uvedených zjištění dospěl městský soud zcela správně k závěru, že nejsou splněny podmínky pro to, aby stěžovateli bylo přiznáno byť jen částečné osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel měl v období od června 2012 do dubna 2013 čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23.000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných měsíčních výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit v plné výši soudní poplatek za žalobu, který v daném případě činí 2.000 Kč. Městský soud nepochybil, pokud nepřihlédl k závazku stěžovatele splácet půjčku ve výši 50.000 Kč poskytnutou otcem stěžovatele; správně konstatoval, že úhrada zákonem stanovení povinnosti zaplatit soudní poplatek za podanou žalobu měla přednost před úhradou smluvních závazků stěžovatele, tím spíše v situaci, kdy lhůta splatnosti předmětné půjčky nebyla mezi stranami pevně stanovena a stěžovatel tak měl možnost odložit úhradu tohoto závazku na dobu, kdy dojde k výraznému zlepšení jeho finanční situace.

[17] Soud při rozhodování o osvobození od soudních poplatků přihlíží nejen k majetkovým poměrům žadatele, ale také k výši soudního poplatku. Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale rovněž i jeho možnosti si tyto prostředky

pokračování

opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv než cestou soudní. Vždy je však nutno přihlížet i ke konkrétním možnostem žadatele opatřit si finanční prostředky. Zhodnocení všech rozhodných okolností, které vypovídají o poměrech žadatele, je věcí úvahy soudu a promítá se do jeho závěru, zda je žadatel s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky.

[18] Nejvyšší správní soud konstatuje, že městský soud se majetkovými poměry stěžovatele podrobně zabýval a jeho aktuální majetkovou situaci ve vztahu k výši soudního poplatku důsledně vážil a postupoval tak zcela v intencích ustálené soudní judikatury. Na základě komplexního posouzení potom městský dospěl k závěru, že důvody pro osvobození od soudních poplatků nejsou dány, neboť stěžovatel měl v období od června 2012 do dubna 2013 čistý měsíční příjem ve výši pohybující se kolem 23.000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných měsíčních výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit v plné výši soudní poplatek za žalobu, který v daném případě činí 2.000 Kč.

[19] S těmito právními závěry se Nejvyšší správní soud plně ztotožňuje. Kasační soud v žádném případě nehodlá nijak zlehčovat finanční situaci stěžovatele, která je jistě ztížená i problémy s nalézáním pracovního uplatnění, nicméně za dané situace neshledal zdejší soud v hodnocení majetkových poměrů městským soudem ve vztahu k nároku na osvobození stěžovatele od soudního poplatku žádné pochybení (obdobný právní názor ostatně vyslovil Nejvyšší správní soud v jiné věci stěžovatele v rozsudku ze dne 18. 7. 2013, č. j. 9 As 65/2013 - 14).

[20] Ve vztahu k žádosti o ustanovení zástupce správně uvedl již městský soud, že podle ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. lze ustanovit navrhovatel zástupce, kterým může být i advokát, pokud jsou splněny předpoklady, aby navrhovatel byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Z uvedeného ustanovení vyplývá přímá návaznost splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. na možnost ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Jak Nejvyšší správní soud uvedl ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, „*přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. (...) Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení.*“ Vzhledem k tomu, že městský soud neshledal podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků, nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s.

IV. Závěr a náklady řízení

[21] S ohledem na vše výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[22] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. července 2013

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu